

N:r 5.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1934 kl. 1 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående tillverkning och avsättning av vin av svenska frukter och bär ävensom angående beredande av garanti för vinstgivande ersättning av ett av svenska frukter och bär tillverkat svenskt vin.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 145, (likalydande med en i första kammaren väckt motion, nr 29) har herr *Björck* i Kristianstad m. fl. hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att en allsidig utredning kommer till stånd rörande tillverkning och avsättning av vin av svenska frukter och bär, varvid såväl frågan om rationella försäljningsförhållanden som behovet av en genom statens försorg inrättad försöksstation för tillverkning av svenskt vin i möjligaste mån beaktas, samt att Kungl. Maj:t därefter ville för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Uti en annan jämväl inom andra kammaren väckt motion, nr 380, har herr *Pettersson* i Dahl m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om att av svenska frukter och bär tillverkat vin till viss bestämd kvalitet och mängd må kunna garanteras avsättning till för producenten antagbart pris.

Över berörda motioner hava i vederbörlig ordning inhämtats gemensamma utlåtanden från lantbruksstyrelsen, kontrollstyrelsen och Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen. Från ett antal fruktodlareförbund och andra därmed jämförliga sammanslutningar hava till utskottet inkommit skrifter i ämnet. Samtliga föreningar hava uttalat sitt livliga intresse för fruktodlingens främjande i vårt land.

Utskottet har funnit de båda motionerna äga ett så nära inbördes sammanhang, att de lämpligen böra göras till föremål för gemensam behandling. I fråga om motiveringen till de båda motionerna skall utskottet här nedan först lämna en kortfattad redogörelse liksom beträffande de infordrade utlåtandena.

I motion II: 145 (I: 29) erinra motionärerna först om att riksdagen år 1932 — i anledning av en då väckt motion — hemställt hos Kungl. Maj:t om framhållande på lämpligt sätt för Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen av angelägenheten att svenska råvaror i största möjliga utsträckning komme till användning i dess tillverkningar. För den starkvinstillverkning, som för närvarande bedrivs av Vin- och Spritcentralen, komma emellertid frukt och bär ännu ej i nämnvärd utsträckning till användning. Genom företagen utredning har konstaterats svårigheten att tillvarataga eventuellt förefintligt överskott

Motion II:
145 (I: 29)

av frukt samt erinrats om att genom ökad tillverkning av vin eller andra drycker av svensk frukt densamma skulle kunna tillvaratagas bättre än nu sker. Med hänsyn till den stora vikten av rationellt ordnade avsättningsförhållanden syntes en allsidig utredning rörande frågan om inhemsk vintillverkning vara önskvärd. Då avsättningen av vin av svensk råvara hittills försvårats på grund av nu rådande försäljningsanordningar, borde utredningen, bland annat, böra inriktas på att undersöka, huruvida ej försäljningen av svenskt vin kunde ske till priser, som ej lade hinder i vägen för dess användning. Därjämte borde undersökas lämpligheten av att genom statens försorg eller stöd en försöksstation inrättas för utexperimenterande av lämpliga vintyper.

Motion
II: 380

I motion II: 380 framhålles svårigheten att finna användning och avsättning för fränsorterade fruktkvaliteter. Sämre fruktkvaliteter jämte fallfrukt borde genom teknisk beredning göras nyttiga (till vin, cider, fruktmos o. s. v.). Ytterligare en svårighet låge i säkrandet av avsättningen av eventuellt tillverkat vin, som borde ske till för producenterna antagbart pris. Enligt motionärernas förslag borde Vin- och Spritcentralen åläggas inlösa vin, frambragt av svenska frukter och bär till en viss bestämd kvalitet och mängd av de företag, vilka beviljats licens för vintillverkning. Tillsvidare borde det ankomma på lantbruksstyrelsen att bevilja sådan tillverkningsrätt samt bestämma vederbörliga vin-kvaliteter.

Lantbruks-
styrelsen.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande framhållit, att den enda möjliga vägen att helt tillgodoföra fruktodlingen värdet av de betydande mängder fränsorterad frukt, som i färskt tillstånd icke lämpar sig för ordnat handelsförfarande, nämligen skadad eller missbildad frukt, fallfrukt eller frukt av för handeln olämpliga sorter, är att överföra frukten i hållbar form. Sekunda frukt, som årligen marknadsföres i betydande mängder, utgör enligt styrelsens mening ett mycket stort hinder för att ernå sådan ordning och reda i handeln med väl behandlad, sorterad och packad svensk frukt, att denna kunde konkurrera med liknande utländsk vara. Skulle tillverkning av lätta fruktviner, de enda som lämpligen kunde ifrågakomma i detta sammanhang, och cider av äpplen inom mera utpräglade fruktodlingsdistrikt vinna någon omfattning, torde det vid försäljning i prishänseende och i fråga om distribution till konsumenterna icke böra jämföras med verkligt vin utan snarare med läskedrycker eller malt-drycker. Genom Vin- och Spritcentralen torde fruktvin icke kunna försäljas under sådana villkor, att det bleve en artikel för den stora allmänheten, utan frågan vore i stället, huruvida icke ett alkoholsvagt fruktvin enklast skulle kunna distribueras genom bryggerierna, hos vilka redan utövades viss kontroll och vilka ägde lämplig maskinell och lagerutrustning samt fackkunnig personal. Lantbruksstyrelsen ifrågasätter, om överhuvudtaget vintillverkning bör komma i främsta rummet för åtgärder av här ifrågavarande slag.

Då emellertid i förenämnda motioner åsyftades att vinna avsättning för viss del av landets fruktproduktion genom dennas överförande i hållbara lagerrum, kunde även andra utvägar väljas än vintillverkning. En härför lämplig tillverkning avser *saft*, speciellt råsaft. Sådan har under senare år vunnit en påfallande stor avsättning inom fruktodlande länder (exempelvis Tyskland, Schweiz) och lämnar en ej minst ur medicinsk synpunkt väl lämpad vara. De olika fruktodlareförbunden kunde här lämpligen förmedla anskaffningen och upplåt-

det av fruktpressar och andra utensilier för tillverkningen. Även fruktmos framhållles såsom en lämplig produkt för tillvaratagandet av sekunda frukt. Då vintillverkning, försäljning och distribution av vin, råsaft- och läskedrycks-tillverkning icke torde kunna lösas isolerade var för sig och även sammanhängande med frågan om tillverkning av sötade safter, allt åsyftande rationellt tillgodogörande av en del av frukt- och bärproduktionen, som icke kunde på ändamålsenligt sätt avsättas i färskt tillstånd, fann sig lantbruksstyrelsen böra förordna en allsidig utredning med hänsynstagande till av styrelsen närmare utvecklade synpunkter.

Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen, som i princip icke ställt sig ovillig mot *AB Vin- och Spritcentralen*, har emellertid beträffande motion II:380 framhållit, att bolagets försäljning av svenskt fruktvin liksom försäljningen av samtliga övriga av bolaget saluhållna varor till sin omfattning vore helt beroende av efterfrågan. Det vore sålunda denna, som måste vara bestämmande för bolagets inköp, i vad anginge såväl kvantitet som varufördelning. Den garanti för avsättning av svenska fruktviner, som påyrkas i motionen, syntes förutsätta ett genom tvång framkallat ingripande jämväl i konsumtionens gestaltning. En dylik anordning torde, såvitt bolaget kunde bedöma, icke lämpligen kunna eller böra i praktiken genomföras.

Kontrollstyrelsen hade nu liksom tidigare den uppfattningen, att befordrandet av en i större skala av enskilda bedriven vintillverkning i vårt land skulle innebära ett avsteg från länge följda grundsatser på förevarande område och genom uppkomsten av ett vitt utgrenat privatekonomiskt intresse, knutet till denna företagareverksamhet, jämväl vara ägnat att äventyra redan vunna värdefulla resultat av nuvarande lagstiftning och lagtillämpning. Behandlingen av ovan nämnda vid 1932 års riksdag väckta motioner gäve icke stöd åt strävandena att åstadkomma en av enskilda bedriven vinindustri i landet, och riksdags-skrivelsens i ärendet syfte kunde, enligt styrelsens mening, på ett ändamåls-enligt sätt och under nödiga garantier mot uppkomsten av nya enskilda förvärvsintressen i själva vinframställningen förverkligas därigenom att ifrå-gavarande tillverkning för framtiden förbehölles aktiebolaget Vin- och Spritcentralen. Detta företag borde därvid träda i närmare förbindelse med de hushåll-ningssällskap och de producentorganisationer, som närmast vore intresserade för en ökad avsättning av svenska frukter och bär.

I en den 23 september 1933 till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse vidhöll styrelsen sin ovan refererade, tidigare uttalade mening, men framhöll därutöver, att förhållandena på förevarande område präglades av oklarhet och meningsmot-sättningar icke endast i fråga om mer eller mindre betydelslösa detaljer utan jämväl rörande de grundläggande normer, efter vilka vintillverkningen i vårt land borde i administrativt hänseende ordnas. Det syntes vid sådant förhållan-de angeläget, att en allsidig utredning av frågan komme till stånd i syfte att möjliggöra utfärdandet av enhetliga direktiv. Styrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte gå i författning om åvägbringande av en dylik utredning genom tillsättandet av en särskild beredning av ärendet. Den av styrelsen sålunda till Kungl. Maj:t riktade framställningen syntes till sitt syftemål i väsentliga hänseenden sammanfalla med de syften ifrågavarande båda motioner avsåge att främja. — Enligt vad kontrollstyrelsen hade sig bekant, hade, i anledning av styrelsens berörda framställning en ingående utredning rörande den inhemska vintillverkningens ordnande igångsatts inom finansdepartementet, och torde denna utredning numera hava fortskridit så långt, att densamma inom nära liggande framtid kunde väntas bliva slutförd. En utredning av den be-

skaffenhets, som åsyftades i förevarande motioner, vore alltså redan igångsatt. Vid sådant förhållande syntes också grundade ställningstaganden böra avvakta, innan några särskilda åtgärder i frågan vidtoges, som avsåges vid nämnda båda motioner.

Utskottet. Huvudsyftet med ifrågavarande motioner, nämligen ett rationellt och vinstgivande tillgodogörande av svensk frukt finner utskottet synnerligen behjärtansvärt. Även de särskilt i Norrland vissa år ytterst rikligt förekommande skogsbären böra försåvitt möjligt tillgodogöras. Då de befolkningslager, som draga huvudsakliga nyttan av fruktodlingen eller bärplockningen, ofta tillhöra de mindre bemedlade, ser utskottet häri ytterligare ett stöd för sin mening. Lantbruksstyrelsens förslag i vad avser tillverkning av råsaft och fruktmos, som här ovan i korthet refererats och som närmare utvecklats i styrelsens berörda yttrande, synes värt beaktande och det stöd från det allmännas sida, som må vara erforderligt för dess genomförande. Då emellertid de båda motioner, vilka det här åligger utskottet att yttra sig över, erhållit en sådan utformning att de utmynna i en hemställan, som endast avser vintillverkning, anser sig utskottet nu förhindrat att påyrka några åtgärder för realiserandet av planen på tillverkning av råsaft, fruktmos o. dyl. i större skala, huru befogad den eljest kunde vara. Hade motionärernas hemställan givits en vidare ram, hade utskottet säkerligen med tillfredsställelse givit sin anslutning till en dylik plan. Då det formellt framställda önskemålet nu enbart tager sikte på vintillverkning, ställer sig saken däremot annorlunda. En särskild utredning har inom finansdepartementet igångsatts just härom, och, försåvitt för utskottet är känt, väntas denna utredning vara slutförd inom en nära framtid. Att vid dylikt förhållande framlägga förslag och fatta beslut i frågan anser utskottet ej vara befogat.

Under åberopande av här ovan angivna skäl samt under uttalande av sitt livliga intresse för frågan om lämpligt tillgodogörande av svensk frukt och svenska bär får utskottet hemställa,

att ifrågavarande båda motioner II:145 och II:380 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 april 1934.

På utskottets vägnar:

OTTO WALLÉN.

Närvarande: herrar Wallén, Fält, Johansson i Djursnäs, Hansson i Vännäsby, Englund, Nilsson i Steneberg, Gustafson i Dädesjö, Ossbahr* och von Seth.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.